

Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige (Ds 2019:4)

Refnr: Ku2018/02102/DISK

Kulturdepartementet har berett TCO tillfälle att yttra sig över promemorian *Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige* och inkommer härmed med följande yttrande.

TCO anser att det är hög tid för Sverige att etablera en institution för mänskliga rättigheter (MR-institution) enligt de så kallade Parisprinciperna och tillstyrker därför promemorians förslag om att inrätta en oberoende nationell MR-institution och att den regleras i lag. TCO anser dock att regeringen bör överväga att institutionen och dess huvudsakliga uppgifter även ska grundlagsfästas.

TCO har därutöver följande synpunkter på promemorians innehåll och förslag.

4.1 Institutionens övergripande uppdrag.

TCO är positivt till att institutionen får till uppgift att främja och skydda mänskliga rättigheter med utgångspunkt i de internationella mänskliga rättighetskonventioner som Sverige har åtagit sig att följa. TCO anser, liksom promemorian, att även Sveriges efterlevnad av ILO-konventionerna bör omfattas av institutionens uppgifter. Det finns dock anledning att i det fortsatta beredningsarbetet närmare analysera och beakta institutionens funktion i förhållande till ILO:s trepartiska övervaknings- och rapporteringssystem.

6.2.2 Institutionens ledningsform

Även om det uttryckligen inte skulle strida mot Parisprinciperna och med beaktande av konstitutionsutskottets (KU) tillkännagivande anser TCO att man kan ifrågasätta förslaget om att regeringen ska utse ledamöterna i institutionens styrelse. Detta gäller särskilt med tanke på behovet och nödvändigheten av en oberoende institution i förhållande till regeringen, i synnerhet i kombination med promemorians förslag om att institutionen ska placeras som en myndighet under regeringen. TCO anser att frågan kräver ytterligare analys. Skulle det t.ex. vara möjligt att KU istället för regeringen bereder frågan och att riksdagen utser (och entledigar) ledamöterna i styrelsen, på ett liknande sätt som sker vid utnämning av ledamöter i en parlamentarisk utredning? Kanske kan även Norge och dess MR-

institution (Norges institusjon for menneskerettigheter) ge inspiration i detta avseende.

6.2.4 Styrelsens sammansättning och utnämning

TCO instämmer i promemorians förslag om att styrelsens sammansättning och utnämning bör regleras särskilt i lag (förslagets 6 §). TCO vill i detta sammanhang uppmärksamma att ”fackföreningar och berörda samhälls- och yrkesorganisationer” uttryckligen anges i Parisprinciperna. TCO vill även påminna om fackliga rättigheters status som mänskliga rättigheter och att de svenska fackförbunden sammantaget organiserar och företräder ca 3,5 miljoner medlemmar.

6.2.5 Inhämtande av förslag till styrelseledamöter

Oavsett vem som utser styrelseledamöterna så anser TCO att det är bra att det ska inhämtas förslag om styrelseledamöter från ”externa” aktörer. En av dessa aktörer är Rådet för de mänskliga rättigheterna (Rådet). Sammansättningen av Rådet är därför av stor betydelse.

6.3.2 Rådet för de mänskliga rättigheterna

TCO är positivt till förslaget om att det vid institutionen ska finnas ett råd som ska ge stöd och råd till institutionen. I promemorian anges att Rådets ledamöter bör utses av styrelsen eftersom Rådets sammansättning är av principiell betydelse. TCO instämmer i detta men saknar, utöver kravet på särskild kompetens i fråga om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, konkreta och tydliga riktlinjer för styrelsens val. Med utgångspunkt i Parisprinciperna anser TCO att de fackliga organisationerna har en självklar roll i detta sammanhang.

10.3.2 Konsekvenser för kommuner och landsting

TCO:s medlemsförbund Lärarförbundet noterar att promemorian konstaterar att genomförandet av mänskliga rättigheter till stor del är beroende av kommuners och landstings verksamhet och att institutionen kan bidra till att förbättra deras arbete med mänskliga rättigheter. Lärarförbundets erfarenhet är att målet med en likvärdig skola som garanterar allas rätt till utbildning av god kvalitet inte har uppnåtts, utan tvärtom blivit alltmer utopisk, och välkomnar därför institutionen som en ny kraft som kan bidra med att vända den utveckling som förbundet ser i skolan.

Eva Nordmark

Ordförande

Anna Gustafsson

Lise Donovan

Internationell sekr.

Jurist